

SCREENING FOR FLAGERMUS

Kløvermarken 17, 7190 Billund

Rekvirent: Lidl Danmark K/S

Dato: 31. august 2025

DMR-sagsnr.: 2025-3072

Dansk Miljørådgivning A/S

Din rådgiver gør en forskel ...

Vi er landsdækkende. Find nærmeste kontor på www.dmr.dk.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Beskyttelsesbestemmelser	2
2.1. Habitatdirektivet	2
2.2. Forsigtighedsprincippet	3
3. Metode	3
4. Resultater	4
4.1. Undersøgelsesområdet.....	4
4.2. Bilag IV-arter.....	10
5. Sammenfatning og anbefaling	11
6. Referenceliste	11

Sagsbehandler

Lærke Skoven Christesen
Cand. scient., biologi
Miljøvurdering, industrimiljø og natur
Tlf.: 40 50 07 71
lsc@dmr.dk

Kvalitetskontrol

Emilie Just Nielsen
Afdelingsleder for miljøvurdering, industrimiljø
og natur
Tlf.: 40 76 06 27
ejn@dmr.dk

1. Indledning

Dansk Miljørådgivning A/S (DMR) har på vegne af Lidl Danmark K/S undersøgt om bygninger ved Kløvermarken 17, 7190 Billund (matr. 5dr Billund By, Grene) (Figur 1.1) udgør et potentielt og/eller aktuelt yngle- eller rastested for flagermus. Undersøgelsen udføres på baggrund af en ønsket nedrivning af de eksisterende bygninger.

Bygning 1-4 er d. 21. og 25. august 2025 undersøgt for forekomst af arter af flagermus (*Chiroptera sp.*) samt aktuelle og/eller potentielle yngle- eller rastesteder herfor.

Figur 1.1: Undersøgelsesområdet (sort markering), bestående af bygning 1-4 (røde markeringer) beliggende på Kløvermarken 17, 7190 Billund (matr. 5dr Billund By, Grene), hvor der er undersøgt for aktuelle og/eller potentielle yngle- og rastesteder for flagermus. ©SDFE.

2. Beskyttelsesbestemmelser

2.1. Habitatdirektivet

Habitatdirektivet forpligtiger medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Habitatdirektivets Artikel 12 /1/ omfatter beskyttelse af dyre- og plantearter på direktivets bilag IV. Artikel 12 beskyttelsen indebærer forbud mod:

- A. Alle former for forsætlig indfangning eller drab af enheder af disse arter i naturen.
- B. Forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer.
- C. Forsætlig ødelæggelse eller inddrivning af æg i naturen.
- D. Beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.

I Danmark forekommer der 36 dyrearter, der er opført på Habitatdirektivets bilag IV. Visse af disse er sjældne, mens nogle er mere almindelige, men deres levesteder har under en årrække

været i arealmæssig tilbagegang. Et yngle- eller rasteområde forstås som en samling af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster, og ikke som hver enkelt lokalitet eller forekomst, medmindre der ikke er økologisk sammenhæng med andre lokaliteter eller forekomster. Ofte vil de enkelte lokaliteter i et sådant "netværk" af lokaliteter, der udgør et yngle- eller rasteområde, indbyrdes supplere hinanden i at opretholde bestanden. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af bestandens tæthed og spredningsmuligheder. Ved vurderingen af om et yngle- eller rasteområde beskadiges eller ødelægges, er det afgørende, om den økologiske funktionalitet kan opretholdes på mindst samme niveau som hidtil /2/.

Bestemmelserne er ikke til hindrer for, at der kan foretages indgreb i områder, som rummer yngle- eller rastesteder for beskyttede arter. Det er imidlertid afgørende, at man i så fald – fx ved hjælp af afværgeforanstaltninger – undgår såvel midlertidig som permanent forringelse af områdernes vedvarende økologiske funktion for de berørte arter og at drab undgås.

Dette fremgår af danske og europæiske vejledninger, og betegnes som kravet om opretholdelse af vedvarende økologisk funktionalitet.

2.2. Forsigtighedsprincippet

Der er ved denne undersøgelse for potentielle yngle- og rastesteder for flagermus taget udgangspunkt i forsigtighedsprincippet.

EU-domstolen har fastlagt forsigtighedsprincippet. Dette betyder, at der skal foreligge dokumentation for, at en given aktivitet ikke medfører skadelige virkninger, fremfor at bevise forekomsten af sådanne skader. Dette indebærer, at vurderingen skal være grundig og detaljeret og baseres på den bedst tilgængelige viden inden for området. Forsigtighedsprincippet sikrer en høj prioritering af et solidt, videnskabeligt grundlag. Hvis der er videnskabelig tvivl om mulige påvirkninger, skal denne tvivl altid komme de beskyttede arter, herunder arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV, til gode. Dette betyder, at beskyttelsen af disse arter skal vægtes højest i vurderingen.

3. Metode

Inden besigtigelse af undersøgelsesområdet, bliver offentlige tilgængelige databaser som arter.dk og Danmarks Arealinformation, gennemgået for registreringer af flagermus samt andre bilag IV-arter i området.

Bygning 1-4 gennemgås ved fysisk besigtigelse. Bygninger gennemgås med termisk kamera for at undersøge, om der er rastende individer eller kolonier af flagermus til stede. Der undersøges yderligere efter andre tegn på flagermus såsom flagermusekskrementer, kradsemærker, afdøde/udtørrede individer og knogler herfra, samt rester af insekter, herunder afbidte nat- og dagsommerfuglevinger, for at vurdere om der tidligere har været flagermus i bygningerne. Tilgængelige huller i bygningerne undersøges forsigtigt med endoskop. Bygningernes potentiale som yngle- eller rasteplass, vurderes ud fra tilstedeværelse af åbninger udefra og ind. Bygningernes facader bliver ligeledes gennemgået for sprækker og huller.

Eventuelle træer ved bygningerne gennemgås for hulheder, sprækker, samt løstsiddende bark og tegn på flagermus, som fx flagermusekskrementer ned langs stammen. Ved tilgængelige hulheder og sprækker anvendes der endoskop.

Der foretages ikke lytteundersøgelser for flagermus.

Hvis der findes andre arter, som er opført på Habitatdirektivets bilag IV, eller potentielle yngle- eller rastesteder herfor, registreres disse også. Eventuelle arter, der ikke kan bestemmes på stedet affotograferes, hvis muligt, til nærmere bestemmelse.

4. Resultater

4.1. Undersøgelsesområdet

Undersøgelsesområdet består af bygning 1-4 på Kløvermarken 17, 7190 Billund (matr. 5dr Billund By, Grene) (Figur 1.1).

Der vurderes ikke at være træer til stede ved bygningerne, der anses som værende egnet som flagermus yngle- eller rastesteder.

Bygning 1-3 er sammenbygget, mens bygning 4 er enkeltstående.

Bygning 1

Blå Kors Genbrug har i bygning 1 en aktiv genbrugsbutik. Bygningens loft består af troldekt og fritlagte spær (Figur 4.1). Der er ved bygningens gavle og facader ikke visuelle tegn på flagermus i form af ekskrementer, kradsemærker eller andet. Der er langs spær ikke termiske udsving.

De tilstedeværende frivillige ved Blå Kors Genbrug oplyser, at der ikke er observeret flagermus i eller ved bygningerne.

Figur 4.1: Bygning 1. Foto: DMR A/S.

Bygning 2

Blå Kors Genbrug har i bygning 2 et aktivt lager. Bygningens loft består af troldekt og fritlagte spær (Figur 4.2). Der er ved bygningens gavle og facader ikke visuelle tegn på flagermus i form af ekskrementer, kradsemærker eller andet. Der er langs spær ikke termiske udsving, hverken indeni eller udenfor bygningen.

Det oplyses af Blå Kors' frivillige, at der er daglig aktivitet på lageret, og at porten ofte åbnes.

Figur 4.2: Bygning 2. Foto: DMR A/S.

Bygning 3

Bygning 3 anvendes til opbevaring, og det oplyses, at der sjældent er aktivitet i bygningen. Der er ovenlys og fritlagte metal spær, en fritlagt tagkonstruktion i træ og desuden et stort vinduesparti i bygningens nordlige del (Figur 4.3).

Figur 4.3: Bygning 3. Foto: DMR A/S.

Der er i bygningens nordlige del fund af dag- og natsommerfuglevinger (Figur 4.4).

Figur 4.4: Dag- og natsommerfuglevinger i bygning 3. Foto: DMR A/S.

Der er i bygningens nordlige del desuden observeret huller langs bygningens facade og tag (Figur 4.5). Der er enkelte steder ved bygningens nederste del større huller, der tillader indtrængen fra større dyr, samt fund af ekskrementer fra bl.a. fugle. Der er desuden fund af fuglefjer (Figur 4.6).

Figur 4.5: Huller i bygning 3. Foto: DMR A/S.

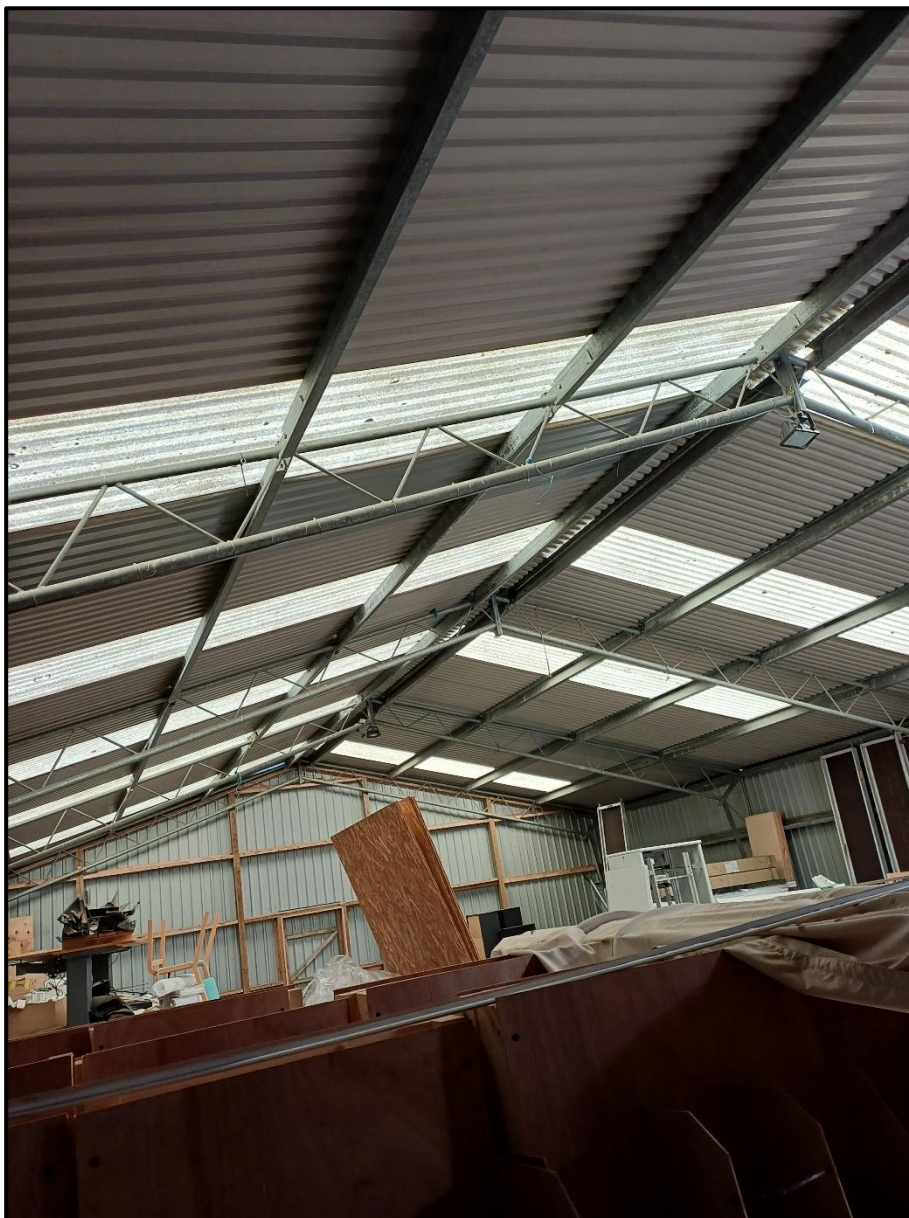
Figur 4.6: Fuglefjer i bygning 3. Foto: DMR A/S.

Der er i bygning 3 ikke tegn på flagermus i form af ekskrementer eller kradsemærker, og der er ikke termiske udsving, hverken indeni eller udenfor bygningen. Spær er ligeledes gennemgået enkeltvis, uden udsving.

Bygning 4

Bygning 4 anvendes også til opbevaring, og der er heller ikke her en daglig menneskelig aktivitet. Bygningen har ovenlys og blotlagte metalbjælker (Figur 4.7).

Der er lags bygningens nederste del større huller, som tillader indtrængen af større dyr (Figur 4.8). Der er desuden fund af ekskrementer fra fx fugle på jorden. Der er ved bygningens gavle, spær og facader ikke visuelle tegn på flagermus i form af ekskrementer, kradsemærker, termiske udsving eller andet, hverken indeni eller udenfor bygningen.

Figur 4.7: Bygning 4. Foto: DMR A/S.

Figur 4.8: Hul i bygning 4. Foto: DMR A/S.

Der er i bygning 4 observeret tre fuglereeder ved den nordlige endegavl (Figur 4.9). Fuglereederne er for tidspunktet for besigtigelserne inaktiv.

Figur 4.9: Inaktiv fuglereede ved bygning 4's nordlige endegavl. Foto: DMR A/S.

4.2. Bilag IV-arter

Flagermus

Der er indenfor undersøgelsesområdet ikke registreret forekomst af flagermus-arter på tilgængelige databaser. Den nærmeste registrering er ca. 2,1 km nordvest for undersøgelsesområdet. Der er her registreret vandflagermus (*Myotis daubentonii*), troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*), pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*), dværgflagermus (*Pipistrellus pygmaeus*), sydflagermus (*Eptesicus serotinus*), brun langøre (*Plecotus auritus*) og brunflagermus (*Nyctalus noctula*) i år 2024 /3/.

For at flagermus benytter bygninger som raste- eller ynglested, kræver det primært, at indflyvning kan ske, hvilket det kan ved sprækker på bare 1-4 cm i højden. For at flagermus benytter bygninger som vinterrast, kræver det yderligere, at der er frostfrit, ro og beskyttelse mod bl.a. rovdyr og indtrængen af vand. For sommerrastesteder stilles der krav til at temperaturen er højere og mere stabil – hvis der er for koldt vil de fx flytte ind i isolering, mens de ved for høje temperaturer vil flytte til fx husets udhæng /4//5/.

I bygning 1 og 2 er der dagligt menneskelig aktivitet, og det oplyses af Blå Kors' frivillige, at der ikke er observeret flagermus i eller ved bygningerne. Ved besigtigelserne er der ikke fundet visuelle tegn på, at flagermus benytter bygning 1 eller 2 som yngle- eller rastested. Der er ingen termiske udsving langs tagets spær, samt ingen fund af flagermusekskrementer, kradsemærker, døde individer eller knogler heraf, hverken udenfor eller indenfor bygningerne. Blå Kors' frivillige oplyser desuden, at porten i bygning 2 ofte åbnes i dagtimerne. Dette vil medføre pludselige temperatursvingninger, og bygningen vurderes derfor ikke at være et egnet yngle- eller rastested for flagermus.

Der er i bygning 3 og 4 steder, hvor indflyvning for flagermus vil være muligt, men på baggrund af at der ikke er fundet tegn på flagermus som fedt rundt om sprækkerne, flagermusekskrementer, kradsemærker, termiske udsving, døde individer eller knogler heraf, vurderes det, at flagermus indtil nu ikke har anvendt bygningerne som yngle- eller rasteområde. Bygningerne er uden isolering og vurderes derfor ikke at være egnede som overvintringssteder. Der er desuden ovenlys, som vil være forstyrrende for flagermus rytme. Træspær i tagkonstruktionen er gennemgået med termiske kamera, hvor der ikke har været udsving. Dog vurderes det på baggrund af fund af nat- og dagsommerfuglevinger i bygning 3, at der er mulighed for, at ét individ af fx brun langøre (*Plecotus auritus*) kan have besøgt bygningen i forbindelse med fouragering. Arter som brun langøre kan afsøge mange bygninger på en enkelt nat, og den efterlader sig afbidte vinger. Da der kun er fund af enkelte afbidte vinger og ingen flagermusekskrementer, vidner det om, at der ikke er stor aktivitet eller rastende individer af flagermus i bygningen. Fund af afbidte nat- og dagsommerfuglevinger kan desuden stamme fra bl.a. hvepse eller fugle, og det kan derfor ikke udelukkes, at det er disse, som har efterladt de afbidte vinger.

Der er ikke ved nogle af bygningernes facader observeret flagermusekskrementer ned langs konstruktionerne eller på jorden.

Andre beskyttede arter

Der er indenfor undersøgelsesområdet på tilgængelige databaser ikke registreret forekomst af andre bilag IV-arter. De nærmeste registreringer er af hhv. stor vandsalamander (*Triturus cristatus*), som i 2013 er registreret ca. 1,3 km nordvest for undersøgelsesområdet af Billund Kommune /6/ og af odder (*Lutra lutra*), der i år 2011 er registreret 1,3 km nordøst for undersøgelsesområdet af Miljøstyrelsen /7/.

Ved besigtigelsen er der ikke observeret individer eller tegn på andre bilag IV-arter, og området vurderes ikke at være et potentielt yngle- eller rastested for andre arter opført på Habitatdirektivets bilag IV, da vilkårene herfor ikke bliver opfyldt /8/.

Der er fundet tre fuglereder i bygning 4, som ved tidspunktet for besigtigelserne var forladt. Ved realisering af nedrivningen skal der tages hensyn til, om disse eller evt. andre fuglereder er aktive. Er rederne dette, bør nedrivningen ske således at voksne fugle og/eller eventuelle æg eller unger ikke skades. Er dette ikke muligt bør nedrivningen først ske efter fuglenes yngletid, ellers skal der ansøges om dispensation hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, da disse er beskyttet i henhold til Jagt- og vildtforvaltningslovens § 6 a. stk. 2 /9/.

5. Sammenfatning og anbefaling

Der var ved de fysiske besigtigelser af undersøgelsesområdet ved Kløvermarken 17, 7190 Billund (matr. 5dr Billund By, Grene), d. d. 21. og 25. august 2025 fokus på bilag IV-arter af flagermus (*Chiroptera sp.*) og potentielle og aktuelle yngle- og rasteområder herfor, da de eksisterende bygninger ved realisering af et ønsket byggeri, skal nedrives.

På tilgængelige databaser er der ikke tidligere registreret forekomst af flagermusarter indenfor undersøgelsesområdet, og den nærmeste registrering er foretaget i år 2024, ca. 2,1 km i fugleflugt nordvest for området.

Bygning 1-4 (Figur 1.1) blev undersøgt med henblik på forekomsten af aktuelle og/eller potentielle yngle- eller rastesteder for flagermusarter. Undersøgelsen af bygningerne 1-4 viste, at der i bygning 3 og 4 er indflyvningsmuligheder for flagermus, men ingen tegn på aktuell eller tidligere tilstedeværelse af flagermus, da der hverken blev fundet levende eller afdøde individer eller kolonier, spor heraf i form af bl.a. ekskrementer, kradsemærker eller lignende. Der var desuden ingen termiske udsving. Der var dog fund af få nat- og dagsommerfuglevinger i bygning 3. Disse kan stamme fra ét individ af fx brun langøre (*Plecotus auritus*), der har besøgt bygningen i forbindelse med fouragering, men det kan også være andre dyrearter, som har efterladt vingerne. Bygningerne vurderes ikke at huse en lokal flagermusbestand eller koloni, og det vurderes ikke, at nedrivningen vil påvirke den økologiske funktionalitet herfor.

Det skal afklares med den kommunale myndighed, om der er behov for yderligere undersøgelser og/eller tiltag, for at nedrivningen kan realiseres, eller om den foretagne undersøgelse er tilstrækkelig.

Det anbefales, at der i det ønskede nye byggeri udføres mindre hulrum/kasser, der kan benyttes af flagermus til yngle-, raste- eller overvintringsaktiviteter. Dette er ikke et krav for at nedrivningen kan ske, men et tiltag, der vil gøre gavn for en eventuel lokal flagermusbestand.

Ved realisering af nedrivningen skal der tages hensyn til, om fuglerederne i bygning 4 eller evt. andre fuglereder er aktive.

6. Referenceliste

/1/ Miljøstyrelsen, 2020.

Habitatvejledningen: Vejledning til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

/2/ EF, 1992.

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, med tilhørende opdateringer.

/3/ Danmarks Miljøportal, 2024.

- <https://naturereport.miljoportal.dk/1015633>
Tilgået august 2025.
- /4/ Naturstyrelsen, Miljøministeriet 2013.
Forvaltningsplan for flagermus: Beskyttelse og forvaltning af de 17 danske flagermusarter og deres levesteder.
- /5/ Morten Elmeros, Esben Terp Fjederholt, Julie Dahl Møller, Hans J. Baagøe, Jesper Bladt og Christian Kjær, 2024.
Opdatering af: Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets Bilag IV. Del 2 – Odder og flagermus. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 185 s. - Videnskabelig rapport nr. 603.
- /6/ Danmarks Miljøportal, 2013.
<https://naturereport.miljoportal.dk/808597>
Tilgået august 2025.
- /7/ Danmarks Miljøportal, 2011.
<https://naturereport.miljoportal.dk/574125>
Tilgået august 2025.
- /8/ Christian Kjær (Red.), Lars Christian Agrados, Mikkel Boel, Lars Briggs, Per Klit Christensen, Niels Damm, John Frisenvænge, Kåre Fog, Rikke Reisner Hansen, Martin Hesselsøe, Rasmus Mohr Mortensen, Peer Ravn, Sabine Stosiek, Morten Strandberg, Ole Roland Therkildsen, Peter Wiberg-Larsen, 2023.
Opdatering af: Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets Bilag IV. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 271 s. - Videnskabelig rapport nr. 520.
- /9/ Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, 2025
<https://sgavmst.dk/natur-og-jaegt/natur-og-biodiversitet/vis-hensyn-til-dyr-i-naturen/pas-paa-fuglenes-reder-og-levesteder>